

מעדני אשר

גליון תצ"ג (שנה י"א)

פרשת בשלח
שנת תשע"ד לפ"ק

י"ל ע"י

מכון "מעדני אשר"

הודעה משמחת

אפשר לטמוע שיעורים מ"מעדני אשר" ע"י מערכת קול הלשון 03/6171111
לאידיש 311 / 12
ללשון הקודש: 111/47

יש לחקור מי שנסע לשבת למקום אחר האם יש איסור לטלטל את החפצים שהשאיר בעירו כיון דהויא כרגלי הבעלים אסור לטלטל החפצים שנשאר בעירו.

מעדני אשר: הנה לשיטת התוספות עירובין מ"ז עמוד ב' דכשהבעלים בעיר אחרת לא היו כרגלי הבעלים ומי"מ בני שביתה הם יותר מן ההפקר ויש להן אלפים אמה לכל רוח, לפי הני"ל בודאי שמותר לטלטלם, עיין רש"י שם שהקשה דבניצה לייט משמע דגם כשהבעלים מחוץ לעיר הרי הם כרגלי הבעלים.

אבל לשיטת הרשב"א עירובין מ"ז ע"מ ב' בשם הראב"ד דאם אינן עמו בתחומו לא יזיזום ממקומו וכדתנן בביצה ל"ט מי שהיו פירותיו בעיר אחרת ועירבו בני אותה העיר אצלו לא יביאו לו מפירותיו ואם עירב הוא פירותיו כמוהו, א"כ בודאי שצריך להקפיד לא לטלטל חפצים ממי שנסע לעיר אחרת.

הנה בשו"ת שבט הלוי חלק ט' סימן ע"ט נשאל בשאלה הני"ל דשנינו ביצה ל"ז ע"א הבהמה והכלים כרגלי הבעלים, וקימ"ל סימן שצ"ו ס"ק י"ז שאפילו כשהבעלים מצוים מחוץ לתחום פירותיו כמוהו וגם אסור להזיזם כמשי"כ בבבאור הלכה סימן ת"א ס"א, וכדעת הרשב"א וראב"ד עירובין מ"ז ע"ב, ודלא כפרשי"י ותוס' שם, וא"כ יהיה נפ"מ גדולה למעשה ולא ראיתם נוהרים בזה, כגון כשאחד נוסע לשבות בשבת חוץ לתחום, יהיה אסור להשתמש בחפציו או ספריו אף שאינו מקפיד על כך, ויהיה אסור לטלטל יותר מדי אמות.

וכותב השבט הלוי: דצריך להחמיר גם בעיר לא לטלטל יותר מארבע אמות.

ובספר נתיבות שבת פ"מ הערה ב' כותב שזה פשוט שכל העיר לגביהם כד' אמות, וגם בספר תיקון עירובין הלכות עירובי תחומין פ"ד הערה כ"ח כ"ט האריך בזה, וגם כן כותב שודאי כל העיר כד' אמות דמי, ועיין בשו"ת מנחת שלמה סימן ט"ו, וכן בשו"ת מגנות אליהו חלק ג' סימן צ"ב.

אדם שנסע לשבת האם יש איסור לטלטל את החפצים שבעירו כיון שהחפצים כרגלי הבעלים?
בפרשת ט"ז כ"ט אל יצא איש ממקומו.

בגמ' עירובין י"ז ע"מ ב' דרשינן דקאי על איסור תחומין. ואיתא במשנה ביצה ל"ז ע"א הבהמה והכלים כרגלי הבעלים.

נחלקו הפוסקים: האם דין זה דהבהמה והכלים כרגלי הבעלים הוא דאורייתא או דרבנן.

המגן אברהם אור"ח סימן ת"ד ס"ק א' הביא בשם תשובת הרלב"ח סימן כ"ח שכתב להוכיח מהא דילפינן תחומין דאורייתא מקרא דכתיב אל יצא איש ממקומו ביום השביעי, דלישנא דקרא משמע להדיא דאין איסור אלא יציאת איש, ומנלן להוסיף דאף בהמה וכלים נאסרו, אלא ע"כ דדין תחומין דאורייתא זה רק על אדם, והא דתנן דרגלי הבהמה כרגלי הבעלים, זה רק דין דרבנן.

אבל בשו"ת מהר"ם אלשקר סימן מ"א כתב דהא דרגלי הבהמה כרגלי האדם הוא דאורייתא.

ובישועות יעקב סימן ת"ד ס"ק ב' כתב לחדש דלא נחלקו הרלב"ח ומהר"ם אלשקר אלא גבי בהמתו אם שביתה כרגלי בעליה, אולם גבי חפציו וכליו של אדם כ"ע מודים דאין איסור הוצאתן אלא מדבריהם.

ובמנחת חינוך מצוה כ"ד ס"ק ח' כתב דמחלוקת אחרונים הני"ל היא כבר מחלוקת ראשונים דאיתא בגמ' עירובין ע"ט ע"ב אהא דאיתא התם בגוב של תבן שבין שני תחומי שבת היינו בור רחב להכניס בו תבן, ואם בין שני תחומין הוא חציו בעיר זה וחציו בעיר אחרת אלו נוטלין ואוכלין מתוך תחומין ביו"ט ופריך בגמ' פשיטא ומשני לא צריכא אלא לרבי עקיבא דאמר תחומין דאורייתא מהו דתימא לגזור דילמא אתי לאחלופי, ופירש רש"י דיחילף ויקח מתחום שאינו שלו וקעבר דאורייתא, הרי להדיא דגם בכלים הוא דאורייתא.

אבל בריטבי"א שם תמה על רש"י דהא על כלים רק דרבנן, וכתב דכוונת הגמ' דחייש שמא יצא בעצמו חוץ לתחום, עכ"פ חזינן דהוא מחלוקת ראשונים.

גליון זה נודב ע"י ידידינו הרב **יחזקאל רוזנברג** שליט"א בית שמש מגדולי העושים למען טהרתן של ישראל לרגל שמחת נשואי בתו תח"י במז"ט עב"ג
הבה"ח מורנו **משה הרשקוביץ** נ"ו מבחירי ישיבת צאנו נתניה בנו של הרב **יעקב מרדכי** שליט"א גבאי בית המדרש צאנו ירושלים יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות ירוה נחת מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידינו **הגאון רבי ראובן נתן נטע זילברשטיין** שליט"א רב קהלת ישמח משה ס. פאלא ברזיל לרגל שמחת נשואי בנו הבה"ח המופלג בתור"ש הרב **יואל אריה לייבוש** נ"ו מבחירי ישיבת נייטרא עב"ג בת הגאון רבי **חיים מאיר סגל** שליט"א ראש ישיבת אלכסנדר - באבוב
בן הרבני הנגיד הנכבד הרב **חנוך סגל** שליט"א יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות ירוה נחת מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה

500
מי
יודע ?

גליון זה נודב ע"י ידידינו הנדיב הנכבד הרב **יצחק פרנקל** שליט"א בית שמש לרגל שמחת נשואי בנו הבה"ח המופלג בתור"ש **אברהם חיים** נ"ו מבחירי ישיבת סערט ויוזנין חיפה עב"ג בת הרה"ג **דוד יהודה ויסבלום** שליט"א חיפה יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות ירוה נחת מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידינו הנדיב הנכבד הגאון רבי **משה פהרנד** שליט"א רב וראש כולל בית המדרש בית הלל לרגל שמחת נשואי בנו הבה"ח המופלג בתור"ש **ברוך אליעזר** נ"ו מבחירי ישיבת יד הלוי עב"ג בת הגאון רבי **משה העשיל** שליט"א ר"מ בישיבת סוכטשוב יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות ירוה נחת מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה

האם בפורים שחל ערב שבת צריך להניח עירוב תבשילין אם רוצה לבשל בפורים לשבת?

בפרשתן ט"ו: את אשר תאפו אפו וגו'.

בגמ' ביצה ט"ו ע"ב סמכו חכמים לעירוב תבשילין מן התורה, הא כיצד דאמר ר' אליעזר, את אשר תאפו אפו ואת אשר תבשלו בשלו ללמד על יו"ט שחל להיות בערב שבת שאין אופין אלא על האפוי ואין מבשלין אלא על המבושל, שמי שרוצה לבשל מיו"ט לשבת צריך יהא לו עירוב.

בגמ' שם איכא כמה טעמים מדוע צריך עירוב תבשילין:

רבא אמר: כדי שיברור מנה יפה לשבת, ומנה יפה ליום טוב, וברש"י מתוך שמערב זוכר את השבת, ואינו מכלה את הכל ליום טוב, ובורר מנה לזה ומנה לזה.

רב אשי אמר: כדי שיאמרו, אין אופין מיום טוב לשבת, קל וחומר מיום טוב לחול, וברש"י אלא אם כן התחיל מבעוד יום, דאינו אלא כגומר והולך, אבל אתחולי לא.

הנה בספר התעוררות תשובה להגאון ר' שמעון סופר סימן תצ"ד

כותב כד הוינא תליא הלכתי לטייל עם מרן אבי אדמו"ר זצ"ל בעל הכתב סופר ואמר לי, שנשאל למה אין עושין עירובי תבשילין בפורים שחל בערב שבת כמו ביום טוב שחל בערב שבת, ותשובתו היתה כך, לפי הטעם דנתן רב אשי דלכן תיקנו עירובי תבשילין, דיאמרו אין אופין מיו"ט לשבת ק"ו מ"י"ט לחול, ומשום איסור מלאכה נגעו בה, זה לא שייך בפורים, דהא לא קיבלו עלייהו לאסור במלאכה בפורים כדאיתא בגמרא מגילה ה' ע"ב אבל לרבא שאמר הטעם כדי שיברור מנה יפה ליו"ט, ומנה יפה לשבת, זה שייך בפורים יותר, כי סעודת פורים גדולה יותר מסעודת יום טוב, שהנהיגו החכמים והנביאים על כל ישראל להיותם ימי משתה ושמחה יותר משבתות וימים טובים כדאיתא בט"ו סימן תרצ"ג ס"ק ב' אם כן לרבא קשה למה לא תיקנו לעשות עירוב תבשילין בפורים שחל להיות בע"ש.

ועל זה יש להשיב: דבשלמא ביום טוב דעיקר שמחתו ביום, וצריך לשמוח בלילה וביום מה"י, שייך לומר כדי שיברור, אבל פורים שייכול לאכול הסעודה בליל י"ד, כיון דלא חייב בסעודה רק פעם אחת כדאיתא במג"א סימן תרצ"ו ס"ק א"כ ביום פורים הוא פנוי להכין על שבת, אבל זה אינו דהא אמר רבא מגילה ה' ע"ב סעודת פורים שאכלה בלילה לא יצא ידי חובתו, וקשה מרבא אדרבא, דהוא בעצמו סובר הטעם כדי שיברור, א"כ למה אין עושין עירוב תבשילין בפורים שחל להיות בע"ש.

ובזה יש להסביר תמיהת רב אשי: דאיתא בגמ' מגילה ה' ע"ב רב אשי יתיב בבי מדרשא נגה ולא אתי רבנן, אמר מה טעמא לא אתי רבנן, אמר דלמא טרידי בסעודת פורים, אמר להו ולא הוה אפשר למיכלי באורתא, א"ל הא אמר רבא סעודת פורים שאכלה בלילה לא יצא ידי חובתו, אמר רב אשי אמר רב הכי, א"ל אין, ותמוה מאוד למה תמה רב אשי אם באמת אמר רבא הכי, מה תמיהתו בזה, אבל השתא כיון שאמר רבא סעודת פורים שאכלה בלילה לא יצא והוא סבר בעצמו הטעם כדי שיברור, אם כן הוקשה לו למה אין עושין עירובי תבשילין.

אבל עיקר הקושיא יש ליישב: באידך דרבא דאמר רבא שם חייב אדם לבסומי בפורים, ופירש"י להשתכר ביו, א"כ מה

יועיל עירובו כדי שיברור, כיון שהוא משתולל בשיכרותו עד דלא ידע.

וכותב דאח"כ האיר השם עיניו שמעיקרא הקושיא ליתא: דבשלמא ביום טוב אם יאכל הכל בסעודת יום טוב, לא יהיה לו עוד לשבת, אבל בפורים שאין בו משום מוקצה, ולא משום תחומין, ולא משום מלאכה, ולא משום מקח וממכר, יוכל עוד הפעם להכין הכל לשבת.

ובחי'דושי כתב סופר עמ"ס ביצה ט"ו ע"ב כתב וז"ל נאמר לי קושיא בשם מאוה"ג מו"ה הרש מגליד נ"י אבד"ק סאנגהוט יע"א, למ"ד כדי שיברור מנה יפה, א"כ בפורים שחל בע"ש שמצוה לאכול ולשתות הוי לחכמים לתקן ע"ת מיום שלפניו, וצ"ע לכאורה.

והנ"ל נכון: לפמ"ש הרא"ש דוקא בעיו"ט מערבין דאז איכא היכר ליו"ט, ונראה הטעם דבעיו"ט שמכינין ליו"ט כי הרבה מלאכות אסורות ביום טוב עצמו, כל שאפשר לעשותו מעיו"ט וכשמכינים ליו"ט ובורר אז לשבת תו לא ישכח לשבת, משא"כ קודם עיו"ט, ונ"ל דיום שלפני פורים אין זמן להכין לפורים, רק הרוצה, ואין היכר מה שבורר לפניו, ובפורים עצמו לא הועילו חכמים בתקנתם דהא עת שכרות וישכח, ק"ו מיו"ט שאמרו שמה ישכח ויפגע, כנ"ל ברור עכ"ל.

ובספר הנפלא דף על הדף ביצה ט"ו עמוד ב' מביא דביומן נסיעתו של אדמו"ר האמרי אמת זצ"ל לא"י בשנת תרפ"ד מובא מה שדיבר בענין מדוע בפורים שחל בעש"ק אין מניחים עירובי תבשילין, וז"ל הכותב שם אמר שהקשו לו בירושלים, למה לא קבעו חז"ל גם בפורים שחל בעש"ק עירוב תבשילין, שלא יאכל הכל בפורים ולא ישאר לו על ש"ק.

ותירץ האמרי אמת: לפי דברי השפת אמת כי עיקר זמן מחיית עמלק הוא בשבת וממילא אי אפשר שבפורים ישכח שהוא שבת.

והרבי מסוקולוב תירץ: שבפורים יש לכל אחד משלוח מנות וממילא נשאר לו על ש"ק ג"כ.

מי שהחשיך על התחום בשבת האם במוצאי שבת

צריך להמתין עד שיעבור זמן הליכה?

איתא במשנה שבת ק"ג אין מחשיכין על התחום פירוש להיות מזומן שתיכף שיחשיך שישכור פועלים שיש חוץ לתחום וגם להביא פירות שיש חוץ לתחום דגורי שמה שכן יוצא בשבת חוץ לתחום כיון שעיקר הליכתו והחשכתו לצאת חוץ לתחום מיד במוצאי שבת או שמה יביא פירות בידו, אבל מחשיך הוא לשמור, ומביא פירות בידו.

וכתב בשלחן שלמה סימן ש"ו ס"ק ג' ב' דגם אם החשיך באיסור אינו חייב אח"כ להמתין בכדי שיעשה.

אך מקשה: מהא דבחדושי הר"ן מביא בשם ה"ר יהונתן ז"ל דכתב קמ"ל מותני' דלא מצרכינן ליה שיתעכב שם בכדי שילך שם משחשכה כי היכי דלא לתהני ממעשה שבת שהלך שם בשבת ושמר השדה וכל אשר בו, משמע דאי לאו משום שהחשיך בהיתר לשמור שדותיו שבתוך התחום יש מקום להחמיר, ואם החשיך באיסור, אסור.

מדור משיב כהלכה

מדור זה נודב ונערך ע"י ידידינו ר' מרדכי זסקינד הגר שליט"א מנהטן ארדיפת מצריים אחר ישראל. והפך לבב פרעה ועבדיו ויאמרו מה זאת עשיתנו כי שלחנו את ישראל מעברדינו (יד ה). ברשי"י איתא, ועכשיו נהפכו לרדוף אחריהם בשביל ממונה שהשאלום עב"ד. וצריך ביאור, מדוע שינה בפירושו ממשמעות הפסוק שרדפו אחריהם משום שהפסיקו לעובדם. וגם צ"ב הרי כבר מתחילת המכות הפסיק השעבוד אז איך אמרו שרודפים כי שלחנו את בני" מעברנו.

בן לחם משנה ביו"ט. הנה אנו לוקחים לחם משנה בשבת וזכר למן שירד לחם ביום השישי לחם משנה, וצ"ע א"כ ביום טוב שחל במוצאי שבת הוצרך לירד להם בע"ש שלשה עמרים מן שלשה ימים וא"כ מדוע לא חייבים בשלשה לחמים וזכר למן שירד להם שלשה עמרים לאחר.

ג) הכמות של המן שירדה להם. בנודע ביהודה (קמא ארי"ה סימן לח) הוכיח שגם הקטנים היה להם עומר לגלגלת ולא כפי אכלם, מהא דבימוא עה, א איתא שהמן היה מברר כאשר היה דין ודברים אם העבד נמכר או לא. וכונתו נראה שאם היו גם קטנים בבית ולקטנים ירד רק כפי אכלם, אם כן איך העומר מברר. וצ"ע אמאי לא הביא ראייה מפורשת יותר (ראייתו אפשר לזהות ברוחק שאיזהו בבית שיש בו קטנים לא היה העומר מברר) מתחילת הגמ' שם שהעומר היה מברר בספק בן שבעה לאחרון או בן תשעה לראשון, והיינו בקטן ממש וכמו שכתב רש"י זה לשונו, בין שליט הרבה בין שליט מעט מוצא עומר לגלגלת ואם נמצא יתר בבית הראשון בידוע שכן תשעה לראשון הוא ואם בבית האחרון בידוע שכן האחרון הוא.

ד) ירדת השליו בשבת. יש לדון אם השליו היה יורד בשבת. ולכאורה הא יש בזה מלאכת הוצאה צידה ושחיטה, וממה נפשך אם היה יורד אמאי באמת ירד ואמאי לא מצינו שהזהירם ממלאכות הנ"ל, ואם לא היה יורד אמאי לא הזכירה זאת התורה כשם שהזכירה במקו. עוד יש לדון שאם היה יורד להם כפול ביום שישי א"כ היה צריך לאכול "בשר משנה", כמו לגבי הדין לחם משנה.

ה) חובת סעודה בליל שבת. כתב המג"א רסו א שאם עשה קידוש מפלג המנחה ואכל, צריך לחזור ולאכול בלילה כדי לקיים שלוש סעודות בשבת, וצ"ע למה צריך לאכול עוד בלילה, אם נאמר שלא יצא בכזית הראשון א"כ אף לא יצא ידי חובת קידוש, דאל"כ לא היה קידוש במקום סעודה.

ו) אין איסור חל על איסור. צ"ע איך חל קדושת שבת חול המועד על איסור חול המועד הרי אין איסור חל על איסור, ר"ש שאין איסור חל על איסור אפילו באיסור מוסף א"כ אם איסור חול המועד דאורייתא וקדושת חול המועד קדושה אחת שוב ל"צ לחול איסור שבת.

ז) מסירות נפשו של אהרן על מרים. ותקח מרים הנביאה אחות אהרן (סו"ב) כתב רש"י ו"ל, ד"א "אחות אהרן" לפי שמסר נפשו עליה כשנצטרעה קראה על שמו עכ"ל. ויש להבין, במה מסר נפשו עליה, הרי נצטרעה מרים והלך אהרן למשה אהיהם לבקש ממנו שיתפלל עליה ותו לא, וכי זאת יקרא מסר נפשו עליה אתמהא.

ח) חילול שבת ראשונה. והיה ביום השביעי יצאו מן העם ללקט...ויאמר ה' אל משה עד אנה מאננים וגו' ובגמ' ושבת קרי' ב"ו אמר רב יהודה אמר רב, אלמלי שמרו ישראל שבת ראשונה לא שלטה בהם אומה ולשון, שנאמר ויהי ביום השביעי יצאו מן העם ללקט וכתוב בתריה ויבא עמלק, והק' הראשונים (כעל התוס' חוקנים) והרי מחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה, וסו"ס לא מצאו וא"כ הא"ך חילולו שבת, ותיצאו או שבערו על תחומין, או שהוציאו כלים, וצ"ע למ"ד בשבת פ"ז שבמרה לא נצטוו על תחומין והיינו גם על הוצאה כמבואר בתוס' שם, וא"כ איך אפ"ל להאי מ"ד שזה היה החילול שבת הוצאה או תחומין.

ט) מחיית עמלק ושבעה עממין. צ"ע מה החילוק לדעת החינוך בין מש"ב במצוות מחיית עמלק (הרי) שנוהגת רק בזכרים, למחיית ז' עממין (במצוה הבאה) שכתב שנוהג בין בזכרים בין בנקבות.

י) חידה: איזה מצות עשה נחשבת כמ"ע שהומן גרמא בגלל שאי אפשר לקיימה בשבת (לא מצות הפילין, רמז שייך לפרשה).

כללי השתתפות

- כל תשובה נכונה, אפילו לשאלה אחת תזכה את השולח להיכנס להגרלה על סך 1000 ₪.
- כל תשובה נכונה על כל שאלה, הינה זכות נוספת להשתתף בהגרלה, כך שכל מי שישלח יותר תשובות לכל השאלות מגדיל את סיכויי בהגרלה.
- כל חודש, בראש חודש תערך הגרלה בין כל השולחים, הזוכה יבדוק תשובותיו, יתקבלו אך ורק תשובות מפורטות.
- ניתן לשלוח כל שבוע את התשובות של אותו שבוע, או עד ראש חודש.
- שימו לב: קבלת התשובות הינה אך ורק לפקט מערכת משיב כהלכה 0775558617 או במייל meir.s1000@gmail.com נא לציין בתחילת המכתב על כמה שאלות השיבו, וכמו"כ שם וטלפון. ולברורים ופרטים נוספים בטלפון 0573154010 בשעות בין הסדרים. השולחים בכתב יד, בפקס, להקפיד על כתב ברור וקריא שיהיה ברור לאחר משלוח הפקס. כתב לא ברור לא יכנס להגרלה. -יש עדיפות לשלוח התשובות מוקדם במייל כי כך זה יכנס בעוד"י לספר שייצא לאור בעתיד בל"ג.

תשובות על שאלות אלו ניתן לשלוח עד ר"ח אדר א'

הזוכה לחודש טבת: הרב אברהם יהודה ויסברג שליט"א ->

איך היה מותר לאכול מהמן הרי אסור ליהנות ממעשה ניסים?
בפרשתן ס"ז ד' ויאמר ה' אל משה הנני ממטיר לכם לחם מן השמים וגו', בענין האם היה מותר לחשוב טעם איסור במן עיני מעדני אשר פרשת בשלח תשס"ו.

יש להקשות: איך היה מותר לאכול מהמן, כיון שהיה ממעשה ניסים, הרי קימ"ל עיני רש"י תענית כ"ד ע"א אלא אחד מעניי וכי דאסור ליהנות ממעשה ניסים, משום דמנכים לו מהזכיות, כך מקשה החיד"א בנחל קדומים בפרשתו.

איכא כמה תרוצים:

א. באמת אסור להנות ממעשה ניסים, והמן היה מעשה ניסים, ולכן אמרו איש אל אחיו "מן הוא" ראשי תיבות מעשה ניסים הוא, כי לא ידעו מה הוא אי שרי ליהנות כיון שהיה מעשה ניסים, ויראה דמשום פקוח נפש ודאי שרי ליהנות, ובמדבר לא היה להם מה לאכול ופקוח נפש דוחה כל התורה, כך תירץ החיד"א בנחל קדומים בפרשתו. ובזה מבאר החיד"א: הא דכתבה התורה בפרשת עקב "ויענד וירעבך ויאכילך את המן" מדוע צריך לכתוב דבר זה, אלא הכוונה לומר ויענד, שהיית בגדר של עינוי ורעב, ואז היה פיקוח נפש ולכן ויאכילך את המן והיה שרי לאכול ממעשה ניסים.

ב. כאן היה להם היתר בפירוש דכתוב "הנני ממטיר לכם לחם מן השמים" לכם לעצמכם, כך תירץ החיד"א בספרו נחל קדומים בפרשתו.

ג. הא דאסור ליהנות ממעשה ניסים, דווקא יחיד משום דמנכים לו מזכיותיו, אבל בציבור דאין מנכים שפיר מותר ליהנות, לפי הני"ל אתי שפיר איך שנהנו מהמן, כך מתיר במקראי קודש חנוכה סימן ז' ס"ק ב' בשם החיד"א בספרו נחל קדומים בפרשתו.

ד. ע"פ מה דמשמע בפוסקים עיין אריכות בספר מעדני אשר פרשת וישלח תשס"ח דאיסור ליהנות ממעשה ניסים זה רק דרבנו, לפי הני"ל אתי שפיר דעדיין לא גזרו לכן ליכא איסור, מעדני אשר.

ה. ע"פ מה שכתב בישעות יעקב אורי"ה סימן תרפ"ב דרק על נס נסתר מנכים מהזכיות משא"כ על נס גלוי ומפורסם שהכל מכירים שמאת ה' היה דבר פלא שכזה, אם כן זכה האדם שעל ידו התפרסם שמו של הקב"ה, ומשום כך לעומת מה שמנכין מזכויותיו עקב הנס שנעשה עמו הרי נוספה לו זכות חדשה שעל ידו התפרסם שמו של הקב"ה, לפי הני"ל אתי שפיר, מעדני אשר.

האם את המן היה מותר לאכול גם ביום כיפור

כיון דאכילת מן נחשב לעינוי?

הנה בפרשת עקב ח' ג' כתוב ויענד וירעבך ויאכילך את המן וגו'.

ובשפת אמת יומא פ"א ע"מ א' הקשה וז"ל לכאורה קשה לפי"ז דאכילת המן איקרי עינוי אי"כ בזמן שהיו ישראל במדבר היה ראוי להיות מותר להם לאכול המן ביום כיפור.

והנה לפי מה שכתב הרמב"ן בפרשת עקב דמה שכתוב ויענד היינו קודם שירד המן ואח"כ ויאכילך וגו', וא"כ מבואר דאין אכילת המן נחשבת עינוי, וכ"כ להדיא בתוס' יוה"כ"פ ביומא כאן ולפי"ז מיושבת קושית השפת אמת.

אבל לפי מה שכתבו בעלי התוס' שם משמע כפשוטו דאכילת המן גופא נקרא רעבון שם שוב קשה כנ"ל, ובענין מדוע המן הויא עינוי יש כמה טעמים ואין להאריך.

מכתבים למערכת

האם בזמננו מותר לאכול אכילת עראי כשלוש תפילין

מה שהבאתם בשם המשנה ברורה הוא דקדוקי"א אורי"ח סימן מ' דאכילת עראי מותר בתפילין דהוה דוקא מי שמניחין כל היום מותר לאכול אכילת עראי אבל לא מי שדרכו להניח בשעת קריאת שמע ותפלה, והבאתם דבשו"ת תורת שו"י ד"ה סי' רפ"ו תמה על זה דהרי הש"ע אורי"ח סימן ל"ז כתב דנהגו שלא להניח כל היום, ואפילו הכי פסק בסימן מ' שמותר לאכול אכילת עראי בתפילין.

הגאון המפורסם רבי שמאי קהת גראס שליט"א דומ"ץ מחזיקי הדת

נראה לתרץ, דהכי איתא בש"ע סימן ל"ז ס"ק ה' מצותן להיותם עליו כל היום, אבל מפני שצריכין גוף נקי תקנו שלא להניחם כל היום, ומ"מ צריך כל אדם להיזהר שתהא עליו בשעת קריאת שמע ותפלה עיי"ש, מהלשון משמע דאין מניחין כל היום אבל חלק מהיום מניחין אפילו יותר מקריאת שמע כל זמן שמרגיש שיש לו גוף נקי אבל עכ"פ לא יפחות זמן קריאת שמע ותפילין להניח, וא"כ יש לומר דמי שלומד אחר התפילה שעה או שתיים כ"י שלא יתבטל מלימודו מותר לשתות עם התפילין, ורק כשמניח רק בשעת קריאת שמע ותפלה אין ראשי לשתות כי תיכף כשקרא קריאת שמע ותפלה חולץ התפילין ולמה ישתה בהם, ומהאי טעמא שיהא היתם סופר והתפילין היו עליו, שהרי איתא במנהגיו ו"ל אחר התפלה בעודו מנוטף בטלית ותפילין למד טור אורי"ח ומנ"א ואז הוא מביאם לפניו משקה קפה ושתה הגם שהתפילין היו עליו.

הגאון מרדכי אריה שכטר שליט"א בני ברק ראש כולל צאנו

הגאון יעקב עקיבא רבינוביץ שליט"א ראש כולל בבית שמש ומח"ס בני יעקב הערות – בשר בחלב הרה"ג אריה לייב אשר שוק שליט"א כולל דאר"י בני ברק הרה"ג שלמה איזנבאך שליט"א מרבי כולל עין בעלוא בית שמש הרה"ג יעקב שלמה שניברגר שליט"א בעמדים במשנת רש"י הרה"ג פנחס אליעזר פקשר שליט"א בית שמש

נראה לציין מה שכתב בזה בדגל מחנה אפרים פרשת במדבר על הפסוק ולא יבואו לראות כבלע את הקודש ומתן, יש לומר הרמז בזה על דרך ששמעתי מן אא"י וזל"ה"ה שיש לפעמים שבא אחד אצל הדנדק כדי ללמוד ממעשיו והצדיק הוא אז בבחינת קטנות והוא מקבל ממנו כך ולא ידע לאדוהרי ביה וכמו שאירע שבא אחד אל הרב המפורסם מוהר"ג זל"ה"ה וראה ששתה אז קאווע בטלית ותפילין ונסע לביתו והתחיל לנהוג גם כן כך, וזהו אזהרה ולא יבואו לראות היינו בשביל לראות את מעשיו ולקבל תיכף כבלע את הקודש היינו שיש לפעמים שהוא בימי הקטנות ונבלע אז הקדושה בו ולכך מתן היינו שנפלו ממדריגתן לא יבואו לקבל זה כי אם שיראה זמן הגדלות ויקבל ממנו, והבן זה כי קצרה דעת השומעים ולא הבינו ויש בזה דברים טובים ואם ירצה ה' כשיזכה ה' אותי ואהיה בריא עדיף אפרש.

איך אבל ינאי המלך כשהיה הציץ מונח על ראשו

מה שהקשתם בשם בית האוצר התאגד רבי יוסף ענגיל על הא דאמרין בגמ' קושין ס"י דינאי המלך לבש ציץ בשעת הסעודה, הרי התוספות יוסף א' ע"מ א' כתבו דקדושת ציץ חמורה מקדושת תפילין, אם כן קשה כיצד נכנס לסעודה בעוד הציץ עליו, הרי ק"ז מה תפילין צריך לחלוץ בכניסתו לסעודה, כל שכן ציץ, ותרצתם בכמה אופנים.

הרה"ג נחמיה הערץ שליט"א ז"ב מח"ס פאר מקדושים

נראה לציין דהריטב"א באמת פירש ו"ל, שלא כהוגן עשה שהניח הציץ במדינה ובשעת אכילה ושכרות, ולפיכך היקפיד שם אותו זקן ואמר לו שניח כתר כהונה.

הבה"ח נתן רייך ז"ל ישיבת אהבת תורה ירושלים

יש לומר דגזירה לא לאכול עם תפילין שמא ישתכר נגורה אחר ינאי המלך.

הבה"ח יצחק הכהן רוזנפלד ז"ל ישיבת אהבת תורה ירושלים

נראה לתרץ, דדוקא בתפילין שכולם רגילים בה ודאי שיש חשש שכרות, משא"כ ציץ דרק הכהן גדול הלך לא נעשה אצלו רגילות ולכן אין חשש שכרות.

הבה"ח שלמה קוסטינר ז"ל ישיבת אהבת תורה ירושלים

נראה לתרץ, כיון שכה"ג אסור לשתות יין במשמרו לכן לא חיישינן לשכרות.

האם הרצועות של תפילין שנגררו על הרצפה צריך כפרה

מה שהבאתם בשם המחצית השקל דכשהרצועות על הרצפה אין צריך כפרה.

הרב החסיד יצחק לנדא שליט"א ירושלים משב"ק של מור המה"א מפעלוא ו"ע

נראה להעיר ממעשה שהיה בתקופת כהונתי כמשמש בקודש, מובא בספרי בקודש פנימי ע"מ ע"ש אירע פעם ששולחן קטן שעמד בריועט שטוב בבית מרן התמוטט וקדם תחתיו יחד עם תיק התפילין שלי שהיה מונח עליו ועקב כך נפלו התפילין ארצה, נכנסתי אל מרן לשאול כדת מה לעשות כשפירתי את אשר אירע ניסיתי להצטרק ואמרת כי בתי התפילין הם מארץ ישראל המסכים את כל התפילין, וגם התפילין עצמם מונחים היו בתוך התיק, אך מרן לא קיבל את דברי, וענה לי אבל הרצועות היו בחוץ, והורה לי לנדב סכום כסף שש פעמים שתיים וחצי לירות ולחלקם לעניים.

מדוע היה אסור לצאת במכות בכורות מהבית הרי הקב"ה הרג אותם ואין שייך טעות אצלו

מה שהקשתם בשם הראשונים על הא דכתוב פירשת בא"י כ"ב ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר מכאן ליק רבי יוסי בבא קמא ס' עמוד א' כיון שניתן רשות למשחית אינו מבחין בין צדיקים לרשעים, דיש להקשות הרי מכות בכורות לא היתה ע"י שום משחית אלא ע"י הקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו כדררשינו ועברתי אני ולא מלאך, וא"כ לא שייך לומר אינו מבחין, ותרצתם בשלשה אופנים.

הגאון שלמה זלמן חיים גולדברג שליט"א ירושלים ר"מ בישיבת אורייתא

נראה לציין דראית בשו"ת בשו"ת בעלי התוספות נפסד א' ס"ק ז' דהקשה ר' אליעזר צרפתי למורי שחי' כתיב ולא יתן למשחית לבא אל בתיכם לנגוף משמע שהמשחית היה ממת אותם, וקרא אחריתי כתיב ועברתי בארץ מצרים וגו' ומינה דדרשינן אני ולא מלאך, ותייך לו מרי, הקדוש ברוך הוא היה הורג בכורים גמורים, והמשחית הורג אנשים שאינם בכורים גמורים, וגם גדול הבית, ממה שכתוב כי אין בית אשר אין שם מת.

הרה"ג יוסף קרביץ שליט"א מודיעין עילית

הרה"ג אריה כ"ץ שליט"א מודיעין עילית יש לציין מ"י שכתב הבית הלוי דהקב"ה בהבטחים על שני דברים, אחד ופסחתי עליכם היינו לענין עיקר מכות בכורות דהיה ע"י הקדוש ברוך הוא בעצמו וע"י אמר ופסחתי עליכם, שנית דע"י הכאת בכורים נעשה שם מגפה גדולה מהסרחון ומעפוש האויר ע"י הבכורים שמתו ובמגפה זו מתו גם כמה הפשוטים מצריים ועל זה אמר כי אין בית אשר אין שם מת, וזה היה על ידי המשחית, והוא שהבטיחם שנית ולא יהיה בכס נגף למשחית בהכותי כל בכור הדגף שיהיה על ידי הכאת הבכורים לא יעלו בכס, והוא שאמר הכותב הפ' המכה מצרים בבכוריהם, דמות הבכורים היה מכה על המצריים הפשוטים כמכת צפרדעים, והוא ג"כ שאומרים בהגדה מכת בכורות דהבכורות היתה מכה על המצריים הפשוטים.

הרה"ג יוסף שלומוביץ שליט"א ביתר

הרה"ג אליעזר כהנא שליט"א ירושלים הרב גונן נימון שליט"א פתח תקוה נראה לציין עוד תירוץ שמוכח בפירוש ברכת השיר על הגרש"פ למהר"ל צניץ על הפסקא אני ולא ע"י הציץ דמביא שם את המעשה ניסים על הגרש"פ, וכן כתב החתוקני, וכן האור החיים הק' שבאמת היה המכה ע"י המשחית אבל לא שהקב"ה שילח אותו אלא רק כמו כלי ביד האויר וכמו שלא מתייחס הפעולה אל המקל שאינו מפעיל, ועיי"ש מה שהקשה ע"י.

הרה"ג שלמה עסיס שליט"א מקסיקו כולל מאור אברהם

הרה"ג מתת יהוה ישראל הורוויץ שליט"א לייקווד מחבר ספר "אוצרות חיים" על מסכת ברכות הבה"ח נטע לווצקין ז"ל ישיבת קמניץ ירושלים נראה לציין דהמורה"י וכן הגר"א מיישב דמה שהוזהרו שלא לצאת משום שלא ניתן רשות להכבד, אין הכוונה למשחית של מכת בכורות דזה לא היה ע"י משחית אלא ע"י הקב"ה, אלא הכוונה הוא להמשחיתים שרגילים בכל לילה, והוזהרו שלא ינוק מהם שלא יצא חילול השם שיאמרו המצרים שגם הישראלים הוכו.

איך אמרינו בגמ' דאנו בני נקרא רעהו לכל דני התורה הרי בפרשתנו מביאר דנקרא רעהו

מה שהקשתם בשם הגר"א על הא דכתוב פירשת בא"י ב' וישאלו איש מאת רעהו וגו' דיש להקשות איך ממעטין בגמ' מפרדין כ"ב ע"י כ"כ ל"ח בכל מקום שכתוב רעהו דנקרי אינו בכלל, הרי חז"ן הכא דהתורה כתבה על גוים רעהו, ותרצתם בכמה אופנים.

הגאון רבי יהושע העשיל פאדווא שליט"א מאנטשטטר

נראה לתרץ דבדואי שהתורה כותב רעהו לגבי הלכה הכוונה לישראל ולא לגוי, אבל לגבי נידון דירן הרי אי אפשר לגשת לאיש מן השוק שאינו מכירו ולבקש ממנו שיאשיל כליו א"כ רעהו הואי כפשוטו.

הרב יעקב ישראל מייזנער שליט"א לונדון

נראה להעיר שמהחוקין משמע שרק בזמן יציאת מצרים נקרא גוי רעהו ו"ל מלמד שאחרי המכות היו כרעינים ואוהבים לישראל להשאיל להם כלים.

הרה"ג ישראל וידר שליט"א ברקולין נוא יארק

הרה"ג יהושע רייזמן שליט"א קרית בעלוא בית שמש הבה"ח יוסף גרינצייג ז"ל אשדוד יש להעיר דקדושיא זו כבר הקשה ברבינו בחיי, ומתריץ שקודם מתן תורה היו כל הבריות חברים כאחד, אבל לאחר מתן תורה שהחזיר הקדוש ברוך הוא את התורה על כל אומה ולשון ולא קבלוה, עד שקבלוה ישראל, יצאו כל האומות מן האחוה והריעות, ונשאר השם הזה בעם ישראל בלבד שנקראו אחים ורעים למקום.

הרה"ג גבריאל טיקוויצקי שליט"א לוקוד

ראיתי דבר נפלא בתוספת השלם על התורה ס"ב ס"ב ס"ב אשר האשנים ו"ל ונראה דה"פ וישאלו איש מאת רעהו ואשה מאת רעותה" מישראלית רעותה, פירוש ישראלי אומרת לרעותה ישראל לבי ושאלו גם לי כלי כסף וכלי זהב כי לא נוכל לצאת כלנו מהבית כי ביד מי נניח הקטנים, וכן נמי היה מבקש ישראל מחבירו להשאיל מצרים כלים עבורו ועתה נראה.

הרה"ג שלמה לוי, ירושלים

נראה לציין דבספר הברית ח"ג מאמר י"ג אהבת רעים פרק ט' שכתב ד"ר ע"ך" ממעט גוי רק היכא שנתקבל לומר כן, ע"ש.

הרה"ג אהרן שיינצקי שליט"א בני ברק

נראה לציין עוד כמה תרועות דבישימה משה פרשת בא איתא שהערב רב שאלו מהמצרים עבור ישראל, איש ואיש מאת רעהו מצרי אחד מחבירו, ובא"צ המדרשים מביא מדרש ששאלו וכי המצרים רעהו ומתריץ ללמדך שנעשו כרעהו בשביל שישאלו מהם.

תגובות אפשר לשלוח עד יום ג' בערב
להרב אשר אנשיל שוורץ שליט"א
 רח' תכלת מרדכי 4/15 רמת בית שמש
 לבקש המערכת: 057-7961607 או למייל: LEVIBER@GMAIL.COM
 לבירורים בכל ענייני המערכת, בטל: 057-3166560